

NASTANEK IN RAZVOJ JAZZA

Učenci imate dostop do vseh interaktivnih gradiv iRokus. Če se ga do sedaj niste posluževali, je v teh dneh prava priložnost, da se poigrate z njim.

Založba je posredovala naslednje obvestilo:

Zaradi zaprtja vseh vzgojno-izobraževalnih ustanov v Sloveniji se bo pouk marsikje preselil v spletne učilnice, zato smo se v Založbi Rokus Klett odločili, da vsem učiteljem in učencem omogočimo brezplačen celodnevni dostop do vseh naših elektronskih in interaktivnih gradiv (učbenikov, delovnih zvezkov, samostojnih delovnih zvezkov in vadnic), ne glede na to, gradivo katere založbe uporabljate.

Na spletu <https://www.irokus.si/> izberi svoje gradivo in ga preglej po navodilih, ki sledijo.

Preberi gradivo v svojem glasbenem učbeniku od strani 46 do 50.

Preberi še gradivo spodaj in poslušaj glasbene primere iz spleta. Raziskuj tudi sam-a.

Če želimo razumeti okoliščine, ki so pripeljale do razvoja jazza, je treba poznati družbeno-politične dejavnike v času, ko se je ta zvrst rojevala. **Jazz je tesno povezan s suženjstvom.** Do razvoja suženjstva, kakršno je zapisano na najbolj temnih straneh zgodovine, pa ne bi prišlo, če ne bi bilo potrebe po **brezplačni delovni sili v na novo ustanovljenih kolonijah, ki so nujno potrebovale množico delavcev.**

Jazz se je rodil v Severni Ameriki, ko se je s prepletanjem dveh različnih kultur oblikovala nova kultura ljudstva. V tej novi kulturi je nastala jazzovska glasba.

Beseda jazz je ena izmed najbolj raziskanih besed v sodobnem ameriško-angleškem jeziku. Po vsej verjetnosti ima svoj izvor v slengovski besedi jasm ali jism, kar pomeni duh, energijo, moč.

Jazz je združeval elemente:

- delovne pesmi (pesmi prvih sužnjev, iz katerih so nastale črnske duhovne pesmi) https://www.youtube.com/watch?v=yfQNdvgvJMw&list=RDyfQNdvgvJMw&start_radio=1&t=66&t=66
- črnske duhovne pesmi (imajo svetopisemsko besedilo, iz njih se je razvil gospel) <https://www.youtube.com/watch?v=zqVOpJSWP7E>
- bluesa (razvil se je iz črnske duhovne pesmi, vendar ima posvetno vsebino in improvizacijo) <https://www.youtube.com/watch?v=N-KluFB9A8M>
- ragtima (inštrumentalna skladba z množico sinkop) https://www.youtube.com/watch?v=pMAtL7n_-rc, <https://www.youtube.com/watch?v=fPmruHc4S9Q>.

Jazz je sinteza teh elementov in inštrumentov, ki so zanj značilni: bobni, bas kitara, klavir, ktara ali bendžo.

New Orleans je bilo prvo mesto, kjer je bilo možno slišati (pra)jazz, najpogosteje v bordelih in nočnih lokalih. Kmalu se je nova glasbena zvrst razširila in zajela še Chicago, Kansas City in New York. Čeprav nad novo glasbeno zvrstjo mnogo ljudi ni bilo navdušenih, so jo kmalu prevzeli tudi belci, ki so začeli posnemati temnopolte mestne ansamble. Tako je bil rojen dixieland.

Poslušaj: <https://www.youtube.com/watch?v=STDJffoNWjs>

Poznaš naslov pesmi?

Dvajseta leta 20. stoletja so zlata leta jazza. Obdobje v Ameriki je zaznamovano z gospodarsko rastjo in razcvetom znanosti ter tehnologije. Prosti čas z veliko plesa in glasbe je vse pomembnejši.

Nova zvrst, jazz, s svojim utripom, živahnostjo in strastjo odseva značilnosti tedanje povojne generacije, ki se začneja zavedati vrednosti jazza. V tem času so priljubljeni plesi **cakewalk, fokstrot in čarlston** in čedalje večje povpraševanje po novih posnetkih afroameriške glasbe posredno vplivali tudi na širjenje jazza. **V dvajsetih letih 20. stoletja se je jazz začel širiti tudi na staro celino: evropske države je zajel njegov val in navdušil množice.**

Konec leta 1920 so že obstajali **big bandi**, velike orkestrske zasedbe. Igranje v njih je zahtevalo glasbeno pismenost in hkrati sposobnost improvizacije. Znani big bandi v tem času so zasedbe Bennija Motena, Duka Ellingtona, Counta Basieja ki so odprle pot novi glasbeni zvrsti, **swingu**.

https://www.youtube.com/watch?v=iBDMTT_GVeU

Big band orkester navadno sestavlja ritmična skupina (bobni, bas kitara, klavir, kitara ali bendžo), ki igra ritmično in harmonsko osnovo. Sodelujejo še druga glasbila, ki igrajo priredbe in dodatne improvizacije (saksofoni, pozavne, trobente, klarineti, vibrafoni).

Okoli leta 1940 kraljuje **swing**. Zanj je značilen **močan ritem**. Najstniki in mladostniki so plesali jazzovsko usmerjene zasedbe.

Benny Goodman: https://www.youtube.com/watch?v=5ky8I_H2RVM

Začetek **bebopa** opazimo že v zgodnjih štiridesetih letih, intenzivnejši razvoj pa v drugi svetovni vojni. **Bebop je nasprotje lahkotnemu swingu**. Je upor proti rasnemu razlikovanju, ki je bilo v tem obdobju še vedno prisotno.

V nasprotju s swingom, ki je sčasoma postal zahodnjaška glasba, se bebop vrača k svojim afriškim koreninam. Značilnost te glasbe je poliritmija, eksperimentiranje s taktovskim načinom (z ritmom) in tempom. Njeni predstavniki so bobnar Kenny Clarke, Thelonious Monk, Dizzy Gillespie in Charlie Parker.

Ko se je pojavil bebop, kot nova razvojna stopnja jazza, je razdelil glasbenike, javnost in kritike na dva tabora: na tiste, ki so ga sprejeli, in na tiste, ki ga niso. Bebop je tudi novo gibanje, v katerem so številni glasbeniki začeli eksperimentirati v glasbi. Središče tega gibanje je bilo najprej v New Yorku, v Harlemu, pozneje pa na Dvainpetdeseti ulici. Tukaj so začeli ustvarjati bebop bobnar Kenny Clarke, znan po svojih posebnih ritmih, pianist Thelonious Monk, znan po harmonskih modulacijah, ter trobentač Dizzy Gillespie in saksofonist Charlie Parker.

Dizzy Gillespie, Charlie Parker: <https://www.youtube.com/watch?v=gfLVVHxk4IM>

Jazzovska zvrst **Rhythm 'n' blues** (včasih jo okrajšano tudi kot **R & B**) se je pojavila kot nekakšna alternativna rešitev za praznino, ki je nastala ob eksperimentiranju z bebopom, ki je opustil prvič ustaljene plesne ritme. **R & B sloni na swingu in kansaškem jumpu**. Ima zelo intenziven ritem ter tako kot blues vsebuje improvizacijo.

Louis Jordan: <https://www.youtube.com/watch?v=c8uxrypkqv4>

In še nekaj besed o **free jazzu**. **Free jazz** je (kot pove že samo ime) »svobodni jazz«. Je zadnja stopnja v razvoju jazza. Po mnenju strokovnjakov ga je najlažje razumeti tako, da jazzu odštejemo štiri »T-je«, **prvine jazz glasbe: tema** ni določena, imamo kvečjemu motive, za katere se izvajalci dogovorijo, **tonovski način, takt in tempo** se vrstijo in prosto prepletajo v skladbi.

John Coltrane: <https://www.youtube.com/watch?v=r594pxUjc4>

Preostali slogi jazza: cool jazz, hard bop, soul jazz, fusion in jazz rock, acid jazz, smooth jazz, latino jazz, brazilski jazz, etno jazz ...

V risankah Tom and Jerry se pogosto pojavi JAZZ.

<https://www.youtube.com/watch?v=QYkJ0M1bUIU>

Za letošnji kulturni dan v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma je na koncertnem listu izbran latino jazz. Srčno upam, da nam bo uspelo dan realizirati. Za pokušino pa naslednji posnetek:

Da si boš lažje zapomnil-a obravnavano snov tega poglavja, imaš spodaj kratek povzetek vsebine obravnavanih jazzovskih slogov.

Na strani 24 in 25 – v glasbenem gradivu (bele strani) preglej naloge, katerih odgovore zapišeš v svoj glasbeni zvezek. Učbenik bo treba vrniti!

V pesmarici, na strani 66 (delovno gradilo) najdeš pesem Evrybody Loves Saturdey Night in jo zapoj

https://www.youtube.com/watch?v=ihr5YD-K_pA

Prihodnjič se bomo učili o SIMFONIČNEM JAZZU in JAZZU v Sloveniji. Bo to po spletu ali v živo, bomo pa videli.

Ko poslušamo jazz, nas zasrbijo podplati in to zaradi poudarjenega ritma in sinkop. Kaj so že sinkope? Razišči!